

Національний університет «Одеська юридична академія»

Робоча група з питань розвитку кримінального права
Комісії по правовій реформі при Президентові України

Робоча група з питань кримінального та кримінального процесуального права
Науково-консультативної ради при Голові Верховної ради України

Південний регіональний центр Національної академії правових наук України
Кафедра кримінального права НУ «ОЮА»

Одеський місцевий осередок ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»

Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,

*присвяченої 25-річчю утворення
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**м. Одеса
9 грудня 2022 р.**

«Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса, 9 грудня 2022 року. Укладачі: Є.Л. Стрельцов, В.П. Кедик. Відп. редактор Є.Л. Стрельцов. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

У збірнику представлені тези доповідей та повідомлень, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану», присвяченій 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія», яка відбулась 9 грудня 2022 року на базі Південного регіонального центру Національної академії правових наук України та кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів, магістрантів та студентів, практичних працівників, всіх, кого цікавлять сучасні проблеми кримінального права.

Відповідальний за випуск:
д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов

Тези друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

<i>Вовченко М.М.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО АБО ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	139
<i>Вороніна В.А.</i> ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ЙОГО ЗАХИСТ У НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ПРАКТИЦІ ЄСПЛ.....	141
<i>Гончарова А.В.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТІР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ ЗЛОЧИНІВ.....	143
<i>Грищенко К.І.</i> КРАДІЖКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	145
<i>Гулько О.Є.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ.....	148
<i>Завадська Ю.М.</i> ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ, НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ ЗА ККУ.....	151
<i>Замаскіна А.М.</i> КОРУПЦІЯ ЯК ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ І НЕДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА СВІДОМОСТІ.....	153
<i>Зуєва В.С.</i> ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИНИЖЕННЯ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ.....	156
<i>Караманиць Д. В.</i> СМЕРТНА КАРА В УКРАЇНІ: ЗА І ПРОТИ.....	159
<i>Качуренко В.В.</i> ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ: ГЕНЕЗИС ТА ФОРМАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 198 КК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	161
<i>Клець І.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 198 КК УКРАЇНИ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	164
<i>Ковальська А.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	166
<i>Колеснікова А.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО ТА НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	170
<i>Кондратюк В.М.</i> ШАХРАЙСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ З ВИКОРИСТАННЯМ БАНКІВСЬКИХ КАРТОК.....	173
<i>Константинова І.В.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	175

*Грищенко К.І.,
студентка 2-го курсу магістратури
факультету Адвокатури та
антикорупційної діяльності
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

КРАДІЖКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року розділило все життя нашої країни на до та після, не винятком стали й питання законодавчого врегулювання кримінальних правопорушень в умовах надзвичайної ситуації.

Сучасні виклики та загрози для законодавства, що стали реальними через війну проти нашої держави, змусило законодавчий орган влади внести зміни та доповнень до Кримінального кодексу України, які, за задумом парламентарів, повинні удосконалити кримінальне законодавство.

Науковці не можуть дати чіткої та впевненої відповіді на питання чи вдалося це законодавцю. Нові зміни породили й чимало проблем, які доведеться розв'язувати на практиці. [1, с. 308]

На сьогодні актуальною темою для кожного українця є тема крадіжок, оскільки велика кількість громадян, майже 20%, були вимушені змінити місце свого проживання через активні бойові дії чи загрозу ведення таких дій.

Трапляються випадки, коли крадії «працюють» чи виконують свою «роботу» в помешканнях громадян прямо під час обстрілів, в той час, коли власники майна перебувають в бомбосховищах.

Однак не варто плутати поняття крадіжка з мародерством, оскільки часто в засобах масової інформації (ЗМІ) чи соціальних мережах крадіжку називають «мародерство», хибно кваліфікуючи дії. Тому треба чітко відмежовувати ці два поняття.

Кримінальне законодавство визначає мародерство, як військове правопорушення, суть якого полягає у викраденні на полі бою речей поранених чи вбитих.[2]

Суб'єктом даного виду кримінального правопорушення може бути лише військовослужбовець, незалежно від того, до якої армії він належить.

А ось поняття крадіжка визначається законодавством, як таємне викрадення чужого майна. Слід також зазначити, що таємним вважається таке викрадення, здійснюючи яке, винна особа вважає, що робить це непомітно для потерпілих чи інших осіб. Таємним також визнається викрадення, яке вчинюється у присутності потерпілого або інших осіб, але непомітно для них (наприклад, кишенькова крадіжка).

Таємним викрадення є і у випадку, коли воно вчинюється у присутності потерпілого чи інших осіб, які через свій фізіологічний чи психічний стан (сон, сп'яніння, малолітство, психічне захворювання тощо) не усвідомлюють факту протиправного вилучення майна:

Суб'єктом цього правопорушення є осудна особа, що досягла 14-ти років.[3]

Отже, різниця між мародерством та крадіжкою є. Перш за все, це відмінність суб'єктів, мародерство вчинюється лише військовослужбовцями, а крадіжка будь-якою особою, що є осудною та досягла віку кримінальної відповідальності за цей вид злочину.

Наступною відмінністю є те, що мародерство може вчинятися, як таємно, так і відкрито, крадіжка у свою чергу, вчиняється лише таємно. Третя відмінність полягає в тому, що мародерство – це викрадення речей у вбитого чи пораненого, а крадіжка може вчинятися щодо будь-якої особи.

Отже, можна зробити висновок, що різниця вищезазначених кримінальних правопорушень полягає в наступному: суб'єкт, спосіб вчинення, об'єкт. Суспільна

небезпечність таких дій істотно підвищується в умовах воєнного або надзвичайного стану. Тому замінювати одне поняття іншим недопустимо.

Розглядаючи питання про відповідальність за кримінальне правопорушення, а саме крадіжку, в умовах до 24 лютого 2022 року, коли в країні не було введено воєнного стану, то таке правопорушення кваліфікувалось, як звичайна крадіжка (частина 1 статті 185 КК) до цього вважалася не злочином, а кримінальним проступком, і за неї було передбачено покарання від штрафу до обмеження волі строком до 5 років.

Покарання у виді позбавлення волі передбачалось лише в разі вчинення крадіжки повторно або за попередньою змовою групою осіб (частина 2 статті 185), з проникненням у житло або інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому (частина 3 статті 185) чи у великому, особливо великому розмірі (частини 4, 5 статті 185).

Однак, з 24 лютого 2022 року Указом Президента України №64/2022 у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України "Про правовий режим воєнного стану" в Україні із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб було введено воєнний стан на всій території (надалі дію воєнного стану продовжено). [3]

07 березня 2022 року набрав чинності Закон України від 03.03.2022 № 2117-IX «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство», яким внесено зміни до низки статей Кримінального кодексу України щодо кримінальних правопорушень проти власності, зокрема до: статті 185 (Крадіжка) [4]

Новий закон посилив покарання за вчинення даного виду правопорушень. Положення частини 4 статті 185 КК України доповнено словами "чи в умовах воєнного або надзвичайного стану" Це означає, що вчинення крадіжки в умовах воєнного стану, одразу кваліфікується за частиною 4 статті 185 КК, за що передбачено покарання – позбавлення волі від 5 до 8 років.

Тому відтепер за вчинення кримінальних правопорушень в умовах воєнного або надзвичайного стану відповідальність стала жорсткішою. Але, на жаль як показує практика, превентивні заходи на людей не діють.

За період збройної агресії до Єдиного реєстру досудових розслідувань вже внесено відомості за фактом вчинення крадіжки в умовах воєнного стану.

Проте, існує ще одна проблема, що стосується крадіжок, однак наслідком є не внесення змін до законодавства.

Зараз активно фіксуються факти, коли мешканці сіл, міст України самостійно здійснюють боротьбу з крадіями піддаючи їх самосуду. В ЗМІ масово висвітлювали приклади, коли таких осіб прив'язували до електричних опор та дерев на загальний огляд. Однак, це не є ефективним інструментом боротьби зі злочинністю.[5]

Кожен злочинець мусить понести передбачену законом відповідальність, тому таких осіб слід максимально оперативно передати до правоохоронних органів, щоб жоден із них не unikнув покарання.[6]

Крім того, слід не забувати, що такий вид злочину можуть вчинювати на території України і військові російської федерації, грабуючи магазини та домівки людей. Відповідно до норм Закону, за кримінальні правопорушення, вчинені на території України, іноземні громадяни несуть кримінальну відповідальність в Україні, відповідно до статті 6 Кримінального кодексу України.

Отже, аналізуючи положення Закону та думки науковців можна дійти висновку, що внесення змін до законодавства повинно було зменшити кількість вчинення крадіжок, шляхом посилення відповідальності за їх вчинення.

Однак, доповнивши положення КК України, щодо відповідальності особи, що вчинила злочин позитивної динаміки, а саме зменшення кількості вчинених злочинів не відбулося. Тому сказати чи досяг законодавець мети доповнюючи положення статті наразі не можливо.

Слід також додати, що на територіях окупованих Російською Федерацією здійснювати розслідування злочину чи встановлення фактів необхідних для притягнення особи до кримінальної відповідальності неможливо.

Список використаної літератури:

1. Вознюк А.А. Воєнний та надзвичайний стан як обставини, що впливають на кваліфікацію кримінального правопорушення або призначення// Юридичний науковий електронний журнал, , № 6/2022, с.308 - 317;
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> ;
3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>;
4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство: Закон України від 03.03.2022 р. № 2117-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-20#Text>;
5. Інтернет джерело URL:<https://www.gorod.dp.ua/news/201725>
6. Інтернет джерело URL: letychiv.km.ua